ТАҚРИЗ

ба диссертатсияи Аминов Бахтиёр Усмонович дар мавзӯи «Масъалаҳои ахлоқ дар рисолаи “Унвону-л-баён”-и Абдуллоҳи Шабровӣ», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои фалсафа аз руи ихтисоси 09.00.03 – таърихи фалсафа

Дар марҳилае, ки Ҷумҳурии Тоҷикиситон ба бунёд ва таҳкими давлатдории миллӣ машғул аст, омӯзиши афкори фалсафӣ-ахлоқии ниёгон ва мероси гаронарзиши онҳо аз аҳамият холӣ нест. Омӯзиш ва таҳқиқи мероси гузаштагон масъулияти аввалиндараҷаи илм ба шумор меравад. Дар ин масири пуртазод ва ҷаҳонишавии фарҳангу тамаддунҳо таълимоти фалсафӣ-ахлоқии мутафаккирони ҷаҳони пурғановати илм, махсусан асрҳои миёна аҳамияти хоса пайдо менамояд. Аз ин лиҳоз дарки дурусти ин мероси гаронарзиш, аз ҷумла омӯзиши таълимоти фалсафӣ-ахлоқии мутафаккирон ба монанди: Арасту, Абунасри Форобӣ, Абуалӣ ибни Сино, Носири Хусрав, Насриддини Тусӣ, Саъдии Шерозӣ, Унсурулмаолии Кайковус, Ҷалолиддини Балхии Румӣ, Ҷалолиддини Даввонӣ, Ҳусайн Воизи Кошифӣ, Абдураҳмони Ҷомӣ, Аҳмади Дониш ва дигарон ниҳоят муҳим мебошад. Абдуллоҳи Шабровӣ аз ҷумлаи чунин мутафаккироне мебошад, ки дар илми ахлоқ саҳми ба ғоят назаррас дорад. Мутафаккироне, ки то замони Абдуллоҳи Шабровӣ ба сар бурданд, вобаста ба идеологияи замони худ дар самти илми ахлоқ афкори иҷтимой-ахлоқии хосро баён карданд. Хусусияти таълимоти ахлоқии Абдуллоҳи Шабровӣ дар он аст, ки ӯ арзишҳои ахлоқиро ба ғояҳои тозаи худ баён мекунад. Ӯ дар илми фалсафа, ахлоқ ва ҷомеашиносӣ назари тозаи худро дорад. Дар натиҷаи талошҳои ӯ арзишҳои ахлоқӣ дар як қатор мамлакатҳои Шарқ ҷавҳари тозаи худро ҷило доданд. Махсусан дар ҳавзаҳои илмии Миср, Шом, Осиёи Хурд, Покистон, Ҳиндустон, Хуросону Мовароуннаҳр ва монанди инҳо омӯзиши афкори фалсафӣ-ахлоқии Абдуллоҳи Шабровӣ дар асрҳои XVIII-XIX хеле афзуд. Таҳқиқи андешаҳои ахлоқии ин мутафаккир айни замон барои тарбияи насли ояндасози ҷомеа хеле муҳим мебошад.

Муҳиммияти омӯзиш ва таҳқиқи мавзуи мазкурро диссертант қайд карда менависад:

- Абдуллоҳи Шабровӣ дар масъалаи таълимоти ахлоқ роҳи фарққунандаеро паймудааст, ки маҳсули он дар осораш инъикос гардидааст.

- Назарияи мукаммали гуманистӣ-ахлоқии худро дар “Унвону-л-баён” ба таври мукаммал баён кардааст.

- Абдуллоҳи Шабровӣ то ҳадде кӯшиш кардааст, ки васоити наҷоти инсониятро аз ғафлату ҷаҳолат бо роҳи тарбия ва бо дарёфтани маърифати инсонӣ пайдо намояд.

- Илова бар ин, муҳаққиқ моҳият ва муҳтавои категорияиҳои ахлоқиро дар “Унвону-л-баён”-и мутафаккир шарҳу тавзеҳ дода, бо равишу усулҳои фалсафӣ ва аз мавқеи объективонаи илмӣ таҳлилу баррасӣ кардааст.

Муҳаққиқ дар омода намудани диссертатсия аз сарчашмаҳои илмии муҳақиқони ватанӣ ва хориҷӣ фаровон истифода намуда, мавқеи хешро оиди масъалаҳои баҳсноки илми ахлоқ дақиқ муайян кардааст. Дар рафти таҳқиқ муаллиф аз усулҳои таҳлил, таркиб, таҷрид, индуксия, дедуксия, муқоиса, умумиятдиҳӣ, таъвил ва ғайра васеъ истифода намудааст.

Мавзуи диссертатсионии Аминов Бахтиёр Усмонович дар мавзӯи «Масъалаҳои ахлоқ дар рисолаи “Унвону-л-баён”-и Абдуллоҳи Шабровӣ» паҳлуҳои гуногуни масъалаҳои ахлоқро дар маҷмуъ дар бар гирифта, навгонии асосии он худи интихоби мавзуъ мебошад. Дар доираи таҳқиқоти худ муаллиф ҳадафмандона ҷанбаҳои фалсафӣ, таърихӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии категорияву мафҳумҳои ахлоқиро мавриди таҳлил қарор дода, дар асоси онҳо хусусияти умумӣ ва фарққунандаи илми ахлоқро дар марҳилаҳои гуногуни таърихӣ ва пайомадҳои онҳоро дар замони муосир нишон додааст, ки аҳамияти амалии натиҷаҳои таҳқиқотро баланд мебардорад ва рӯзмарраву саривақтӣ будани таҳқиқи мавзуи мазкурро собит месозад.

Натиҷаҳои таҳқиқоти мазкур аз ҷониби муаллиф дар семинару конфронсҳои илмию назариявии ҷумҳуриявию минтақавӣ маърӯза

гардидаанд. Диссертатсияи мазкур дар шуъбаи Таърихи фалсафаи Института фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳовадинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон омода, муҳокима ва барои ҳимоя тавсия гардидааст. Дар мувофиқа бо мавзӯи диссертатсия муаллиф 5 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА ва 3 мақолаи илмӣ-оммавӣ нашр намудааст.

Рисолаи мазкур аз сарсухан, ду боб, шаш зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Диссертатсия дар доираи талабот ба диссертатсияҳои номзадӣ таҳия гардида, тибқи тартиби муқарраршуда барои дифоъ тавсия дода мешавад ва ба талаботи ихтисоси 09.00.03. – таърихи фалсафа мувофиқ мебошад.

Роҳбари илмӣ, мудири
Шуъбаи таърихи фалсафаи
Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва
ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, н.и.ф., Шамсов М.С.

Имзои Шамсов М.С.-ро тасдиқ
мекунам, нозири кадрҳои ИФСҲ АМИТ Абдураҳмонзода Б.А.

16.04.2024